

TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Abduraximova Mashxura Baxrombekovna
Salomov Odil Begaliyevich

Bank-moliya akademiyasi magistraturasi talabalari.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10939373>

Annotatsiya. Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va investitsion faollikni oshirish ko'p jihatdan tijorat banklarining moliyaviy salohiyatiga bog'liq. Mazkur ilmiy tadqiqot ishida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi ichki va tashqi omillar tahlil qilingan va ularning o'rni ochib berilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banki, moliyaviy munosabatlar, investitsiya, moliyaviy barqarorlik, tashqi omillar, ichki omillar.

FACTORS AFFECTING THE FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS

Abstract. Stimulating economic growth and increasing investment activity largely depends on the financial potential of commercial banks. In this scientific research, the internal and external factors affecting the financial stability of commercial banks are analyzed and their role is revealed.

Key words: commercial banking, financial relations, investment, financial stability, external factors, internal factors.

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ФИНАНСОВУЮ СТАБИЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

Аннотация. Стимулирование экономического роста и повышение инвестиционной активности во многом зависит от финансового потенциала коммерческих банков. В данном научном исследовании анализируются внутренние и внешние факторы, влияющие на финансовую устойчивость коммерческих банков, и раскрывается их роль.

Ключевые слова: коммерческий банкинг, финансовые отношения, инвестиции, финансовая устойчивость, внешние факторы, внутренние факторы.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillar tarkibi ikki turga, ya'ni tashqi va ichki omillarga bo'linadi.

1-jadval

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi tashqi omillar

Tashqi omillar
Makroiqtisodiy omillar
Bank faoliyatiga oid davlat siyosati
Talab va taklif, to'lov qobiliyati
Pul bozorining rivojlanganlik darajasi
Pul aylanishining holati
Raqobat muhitining rivojlanganligi
Bank tizimi va hamkor tijorat banklari iqtisodiy ahvoli
Qonunchilik va normativ hujjatlar ta'minoti

Tashqi bank infratuzilmasi holati
Banklarga bo'lgan ishonch

Ushbu jadval ma'lumotlarida keltirilgan barcha ta'sir etuvchi omillar tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ham ijobiy ham salbiy ta'sir etishi mumkin, barcha omillarni ta'sir etishidan kelib chiqqan holda, ularni inkor etib bo'lmaydi, boshqa ta'sir etuvchi omillar bilan birga o'zaro aloqadorligi hamda banklar iqtisodiy ahvoriga ta'sir etishidan kelib chiqqan holda kuchli ta'sir etishi ham mumkin. 1-jadval ma'lumotlari asosida tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi tashqi omillarni o'rganishga harakat qilamiz.

Makroiqtisodiy omillarni ko'rib chiqishda eng avvalo, har qanday tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga iqtisodiyotning barqarorligi, mamlakat YaIM o'zgarish hajmi, tovarlar aylanishi, eksport va import hajmi, investitsiyalar hajmi, aholi real daromadlilik darajasiga ko'p jihatdan bog'liq bo'ladi. Mamlakat iqtisodiyoti to'g'risida so'z ketganda, davlat moliyasining holati, ya'ni davlatning tashqi qarzi miqdori va byudjet defitsitiga e'tibor qaratish lozim bo'ladi.

Shu bilan birga, iqtisodiyot tarmoqlari ham katta ahamiyatga ega, ayniqsa, iqtisodiyot aniq bir tarmog'iga katta bog'liqligi bo'lsa, ushbu tarmoqdagi holat tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etadi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi makroiqtisodiy omillar ichida davlatning soliq siyosatini ham misol sifatida keltirib o'tish mumkin. Sababi, soliqlar hajmi ham tijorat banklarini rivojlantirish, yangi bank mahsulotlarini mijozlarga taqdim etishini kechiktirish yoki xizmatlarning ancha qimmatlashishiga olib kelishi mumkin. Shu bois, O'zbekiston Respublikasida yangi tashkil etilayotgan tijorat banklari uchun soliq to'lovlariga turli imtiyozlar berish amaliyoti qo'llanib kelinmoqda.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga talab va taklif, shuningdek, to'lov qobiliyati ham ta'sir etadi. Banklar xizmatlari va mahsulotlariga talabning oshishi, ularning moliyaviy barqarorligiga ijobiy ta'sir etadi. Bir so'z bilan aytganda, banklar yanada ko'p foyda olishga va buning natijasida moliyaviy barqarorligini mustahkamlab yanada yangi imkoniyatlar yaratishiga xizmat qiladi va zamin yaratadi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga pul va moliya bozorining holati sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Barchamizga ma'lumki, har qanday moliyaviy barqaror bo'lgan tijorat banklari ham ma'lum bir vaqtlarda moliyaviy qiyin ahvolga tushishi, to'lov qobiliyatini qisqa vaqtlarda yo'qotishi mumkin. Bunday hollarda, Markaziy bankning pul-kredit siyosati katta rol o'ynashi mumkin. Qayta moliyalashtirish siyosati, shuningdek, Markaziy bankning foiz siyosati evaziga tijorat banklari oborot mablag'lari oshishiga xizmat qiladi, bu esa tovar ishlab chiqaruvchilar iqtisodiyotga, shuningdek, pul bozorida resurslar bahosiga ta'sir etishiga xizmat qiladi.

Pulning qadrsizlanishi, inflyatsiya darajasining yuqoriligi, iqtisodiyotga hamda bank tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, pulning qadrsizlanishi va yuqori inflyatsiya sharoitida tijorat banklari valyuta ayirboshlash operatsiyalaridan yaxshigina naf olishi mumkin.

Tijorat banklari bunday vaqtlarda uzoq muddatlarga, iqtisodiyot tarmoqlariga pul mablag'larini joylashtirgandan ko'ra, qisqa muddatlarda valyuta ayirboshlash operatsiyalari orqali daromad olishi va yo'qotishlarni shu yo'l bilan qoplab moliyaviy barqarorligini ta'minlashga harakat qilishadi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi tashqi omillari ichida raqobat muhiti ham katta o'rin tutadi. Raqobat muhiti yyetarli darajada rivojlangan sharoitda, tijorat banklari raqobatchi tijorat banklari faoliyatini o'rganib boradi, ancha faol ishlashni, operatsiyalarini kengaytirishi, yangi va sifatli bank xizmatlarini o'z mijozlariga ko'rsatishi, bank faoliyati va xizmat ko'rsatish madaniyatini oshishiga xizmat qiladi. Etarli darajada raqobat muhiti shakllanmagan va rivojlanmagan bir sharoitda, tijorat banklari o'z faoliyatini qisqartirishiga olib keladi, bu esa oxir-oqibatda banklar moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Bank tizimi va hamkor tijorat banklarining iqtisodiy ahvoli moliyaviy barqarorlikka ta'sir etuvchi yana bir tashqi omillardan biri hisoblanadi. Bank tizimidagi barqaror holat yoki nobarqaror vaziyat, alohida olingan tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, hamkor tijorat banklaridagi moliyaviy qiyinchiliklar ham ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning asosiy omillaridan biri, bu qonunchilik va normativ me'yoriy-huquqiy asoslarning mavjudligi hisoblanadi. Qonunlar tijorat banklari faoliyatini tartibga soladi, normativ, me'yoriy-huquqiy hujjatlar esa banklar asosiy operatsiyalarini tartibga solib boradi va uni barqaror holatini saqlab turishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, mamlakat bank tizimi va tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi huquqiy asoslar mavjud va ular doimo takomillashib, tegishli o'zgartirishlar kiritilgan holda ishlab chiqilmoqda.

Bank infratuzilmasi tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashga ta'sir etuvchi omillardan biri hisoblanadi. Bank infratuzilmasi mamlakatda tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlash metodologiyasini, kadrlar bilan ta'minlanganlik, ilmiy va texnologik, shuningdek, tartibga solish va audit olib borish tizimi mavjudligini nazarda tutadi. Bank infratuzilmasining mavjudligi, tijorat banklari faoliyati mustahkamligi va barqarorligini ta'minlashga zamin yaratadi, ularni ishonchli xizmat qilishi va rivojlanib borishining kafolati hisoblanadi. Banklar bozorda o'zlarini erkin his etib, o'z faoliyatlarini yanada innovatsion jihatdan rivojlantirishga intilishi kuchayib boradi. Ma'lumotlarning yyetariligi, ular faoliyatini pronozlash va shunga ko'ra istiqbolda rivojlanishni belgilashga yordam beradi. Achinarlisi, mamlakatimiz bank tizimida ko'p yillar davomida aholining naqd pullar bilan bo'lgan pul aylanishida bankomatlarning etishmasligi yoki mavjud emasligi, naqd pul berishda mavjud muammolar yoki valyuta operatsiyasidagi ayrim muammolarning mavjudligi tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatib keldi. Hozirgi kunda ushbu muammolarning bartaraf etilgani naqd pul aylanishi va xorijiy valyuta ayirboshlash masalasida muammolar nisbatan hal etilgani, raqobat sharoitida tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashga va uni mustahkamlab borishga xizmat qilmoqda. Rivojlangan davlatlar tajribasi bank xizmatlarini takomillashtirish va innovatsiyalarni joriy etib borish, bir so'z bilan aytganda, bank infratuzilmasini yaxshilash orqali tijorat banklari moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilishi, mijozlarning tijorat banklariga va bank tizimiga bo'lgan ishonchini oshiradi va bozorida banklar mavqeini tiklab borishiga xizmat qiladi. Shu bois, tijorat banklari raqobat sharoitida ham foydasini oshirib borishlari bilan birga, ular infratuzilmasiga alohida e'tibor qaratishlari lozim deb hisoblaymiz.

Mijozlar, kontragentlar va aholining moliya-kredit tashkilotlari va tijorat banklariga bo'lgan ishonchining oshib borishi ham yuqoridagi fikrlarimizning davomi hisoblanadi. Ishonch

fundamental xarakterga ega bo‘lgan jarayon hisoblanadi. Tijorat banklari ularga bo‘lgan ishonch mustahkam bo‘lgan holatda, boshqa banklardan qiyinchiliklarsiz kredit resurslari jalb etadi, mijozlar ko‘z o‘ngida ishonchli hamkor sifatida maydonga chiqadi va ulardan omonatlar va depozitlar jalb etishda boshqa banklarga qaraganda ustunlikka ega bo‘ladi. Chunki, ishonchning bo‘lmasligi, banklar kredit resurslarining bahosi qimmatlashadi, likvidlilik holatiga putur etadi, bozorda vahima boshlanadi va tijorat banklari moliyaviy barqarorligi pasayadi. Bejizga xorijiy adabiyotlarda so‘nggi paytlarda inqirozlarni – “ishonchlilik inqirozi” deb ta’rif berishmayapti.

Sababi, ishonch yo‘qolsa bu tijorat banklarining barcha operatsiyalari va uning bozordagi o‘rniga katta putur etadi. Afsuski, bugungi kunda olimlar va tartibga soluvchi xalqaro moliya tashkilotlari tomonidan tijorat banklari “ishonchlilik nazariyasi” ishlab chiqilmagani, ishonchlilik yo‘qolishi, inqiroz holatiga olib kelishi, uni baholash masalalari chuqur tadqiq etilmaganligi bilan belgilanadi.

Yuqorida ko‘rib o‘tilgan, tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta’sir etuvchi tashqi omillar tezda va operativ ravishda ta’sir ko‘rsatmaydi, balki sekinlik bilan ta’sir etishi mumkin.

Shu bilan birga, ushbu ta’sir etuvchi omillar natijasida tijorat banklari moliyaviy barqarorligi mustahkam bo‘lgan, banklar nafaqat turli qiyinchiliklar vaqtida o‘z faoliyatini saqlab qoladi, balki ular o‘z pozitsiyalarini yanada mustahkamlab olishlari mumkin bo‘ladi.

Yuqorida ko‘rib chiqilgan ta’sir etuvchi omillar tashqi ta’sir etuvchi omillar hisoblanadi.

Shu bilan birga, tijorat banklari faoliyatiga ta’sir etuvchi ichki omillar ham mavjud.

Navbatda biz, tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta’sir etuvchi ichki omillarni ko‘rib chiqamiz.

2-jadval

**Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga
ta’sir etuvchi ichki omillar**

Ichki omillar
Strategiya va rivojlanish ustuvorliklarini aniq belgilash
Bank faoliyati ko‘rsatkichlarining son va sifat jihatdan oshib borishi
Moliyaviy mablag‘larni jalb etish qobiliyati
Risklarga qarshi tura olish qobiliyati
Investitsiya loyihalarini baholash sifati
Xarajatlarni tejash
Ichki infratuzilma
Marketing va boshqarish sifati
Bank zamonaviy texnologiyalari va yangi bank xizmatlarini joriy etishga ehtiyoj
Bank ishini tashkil etish

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta’sir etuvchi ichki omillar ichida eng avvalo, bank strategiyasi va rivojlanish ustuvorliklarini aniq belgilab olish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Ushbu omil, odatda bir qaraganda nazariy ahamiyat kasb etganday tuyuladi. Chunki, tijorat banklari strategiyasini ishlab chiqishda asosan yo‘nalish va amalga oshiriladigan ishlar bayon etiladi. Lekin, ushbu ishlarni amalga oshirish mexanizmi va yo‘llari to‘liq bayon etilmaydi. Shu bois, tijorat banklari bunga rasmiy yondoshuv bilan qarashadi. Qo‘shimcha ravishda,

innovatsiyalarni amalga oshirishda xarajatlar manbalari yuzasidan aniqlik va izlanishlar olib borilmaydi. Shu bilan birga, bularga eskicha yondoshuv bo'lsa, ko'zlangan aniq maqsadlarga erishishda turli qiyinchiliklar yuzaga keladi.

Tijorat banklari strategik hujjatlarini tayyorlash murakkab analitik ish hisoblanadi.

Achinarlisi shundaki, banklarda kuchli analitikaning mavjud emasligi, strategik xujjatlar tayyorlanishida umumiylik, maqsadni yozish bilan cheklanish, eng achinarlisi esa uni amalga oshirish mexanizmlari to'liq bayon etilmasligi natijasida, ko'zlangan maqsadga erishish murakkabligini keltirib chiqadi. Shuningdek, bu kabi holatlar tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga putur etkazadi. Lekin, buning aksi bo'lganda, tijorat banklari moliyaviy barqarorligini nafaqat mustahkamlashga, balki kelgusida faoliyatini yanada rivojlantirishga va moliyaviy mustahkamligini oshirishga xizmat qiladi.

Bank faoliyati ko'rsatkichlarining son va sifat jihatidan oshib borishi ham asosiy ta'sir etuvchi ichki omillaridan biri hisoblanadi. Bu erda gap sonlar va raqamlar to'g'risida ketmoqda, ya'ni kapitalning oshishi, uning yyetariligi, aktivlar va passivlar tarkibining sifat va soni jihatidan muvofiqligi, banklar boshqa operatsiyalarida ham muvofiqligini ta'minlash dolzarb hisoblanadi.

Banklar faoliyatining son va sifat jihati, kredit va investitsiya portfeli, depozitlar hajmi, mijozlar soni va ularga ko'rsatilayotgan xizmatlarda yanada uning ahamiyati oshadi.

Moliyaviy barqarorlik nuqtai nazaridan, tijorat banklar pul aylanishini oshirishi, mijozlarga xizmatlar ko'rsatish hajmi, sifati va tarkibi juda muhim hisoblanadi. Bu erda eng avvalo, aktivlar rentabelligi (ROA), kapital yyetariligi (ROE) ko'rsatkichlariga, xarajatlar tarkibiga katta e'tibor qaratiladi.

Moliyaviy resurslarni jalb etish qobiliyati banklar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda katta o'rin tutadi. Bunda, tijorat banklari kapitallashuv darajasini eslamasdan ilojimiz yo'q, sababi, aynan aksionerlik kapitali orqali kelgusida banklar barqarorligi, daromadi, foydasi va yaratiladigan zaxiralari to'g'risida fikr yuritishi mumkin bo'ladi. Shuningdek, tijorat banklari likvidligini ta'minlash ham dolzarb hisoblanadi. Sababi, banklarda likvidlik muammosi kelib chiqqanda, eng avvalo, resurslarni jalb etish, banklararo kredit resurslari bozoridan mablag'lar olish hamda bir so'z bilan aytganda, mijozlar oldidagi bank majburiyatlarini bajarish vaqtida tezkor va operativ hal etish yo'li orqali masalalar echimi kelib chiqadi.

Yuqoridagi fikrlarning uzviy davomi sifatida, tijorat banklarida vujudga keladigan risklar va ularni boshqarish eng dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi. To'g'ri tijorat banklari risklarda qochib qutula olmaydi, chunki, risklar barcha bank operatsiyalarida mavjud, qaysiki bir bank katta riskka borsa, u albatta katta daromad olishga ham harakat qiladi. Shu bilan birga, bu kabi katta risklarni moliyaviy barqaror bo'lgan tijorat banklari amalga oshirishlari mumkin bo'ladi.

Shuningdek, risklarni to'g'ri baholay olmaslik va hisoblamaslik natijasida, banklarda katta yo'qotishlar ham kelib chiqishi ehtimoldan holi emas. Bu kabi holatlar ayniqsa, iqtisodiy nochorlik holati kuzatilganda va to'lovlardagi ayrim muammolar mavjud bo'lgan hollarda kelib chiqishi barchamizga ayon. Tijorat bankari vujudga kelishi mumkin bo'lgan turli risklarni oldini olish maqsadida, zaxiralari tashkil etishi va ular orqali qiyin bir moliyaviy holatlarda tartibga solish mumkin bo'ladi. Shu bois, tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlash maqsadida tartibga soluvchi organ, ya'ni Markaziy banklar o'rnatgan iqtisodiy me'yorlarga amal qilib borishadi.

To'g'ri tijorat banklari risk qiluvchi sub'ekt hisoblanadi, lekin bu risklar banklar kapitalidan oshmagan miqdorda bo'lishi, agar bu holat kuzatilsa, unda ushbu risklar nafaqat banklar moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, balki bank mijozlarining moliyaviy barqarorligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatishini esdan chiqarmaslik lozim bo'ladi.

Har qanday tijorat banklari uchun resurslarni jalb etish bilan bir qatorda ushbu resurlardan oqilona va samarali foydalanish eng muhim vazifadir. Shu boisdan, tijorat banklari investitsion loyihalarni moliyalashtirish jarayonida, har bir mijoz tomonidan taqdim etilgan loyihalarning texnik-iqtisodiy asosnomasi, moliyaviy va iqtisodiy samaradorligini berilgan ko'rsatkichlar asosida ularning haqqoniyliги tanqidiy tahlil qilish va baholash orqali investitsion qarorlar qabul qilish, investor sifatida bankning strategik rivojlanishi yo'lida moliyaviy barqarorligini ta'minlaydigan ichki omillardan biri bo'lib xizmat qiladi. Demak, banklar investitsion qarorlar qabul qilishda, bevosita bankning moliyaviy barqarorligiga ta'sir qilishini hisobga olgan holda, qarorlarni qabul qilishga asos bo'luvchi loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyoti va natijalarining haqiqatga yaqinligi hamda to'g'ri yondashuvga ega ekanligiga tijorat banklari tomonidan yyetarlicha ahamiyat berilishi zarur.

Banklar moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillardan yana biri bu xarajatlarni tejash hisoblanadi. Har qanday tashkilot kabi tijorat banklarida ham o'z xarajatlari mavjud bo'ladi, lekin, bu xarajatlar va daromadlarini banklar tegishli tartibda o'lchab borishlari lozim bo'ladi.

Bu erda barqarorlikni ta'minlashda banklarga xarajatlar tarkibi va byudjetlashtirish katta yordam beradi. Qolaversa, ushbu ishlarni amalga oshirishda tijorat banklari daromadlari yyetarli bo'lishi, shuningdek, kundalik tartibda bank joriy faoliyatini tahlil etib borishi va keng tarzda moliyaviy barqarorligini oshirib borish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi ichki omillar ichida ichki infratuzilma ham katta ahamiyat kasb etadi. Ichki infratuzilma tashqi infratuzilma kabi katta ahamiyatga ega, lekin ichki infratuzilma omadga olib borishning yirik kafolati hisobalanadi. Shu bilan birga, informatsion bazaning hajmdorligi, bank ichki me'yoriy hujjatlarining ishlab chiqilganlik darajasi, ichki nazorat tizimining ishlash tartibi, bularning barchasi banklar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatishi natijasida, uning infratuzilmasi ham o'zgarib borishi lozim. Ichki infratuzilmalar ichida kadrlar va ularning salohiyati ham asosiy rol o'ynaydi.

Kadrlar qo'nimsizligi, ularning yyetarlicha intellektual qobiliyatining mavjud emasligi, o'z ustida muntazam ishlamasligi ham tijorat banklari moliyaviy barqarorligini ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Sababi, bank bozorida innovatsiyalar, so'nggi bo'layotgan o'zgarishlar, axborot texnologiyalarning keng qo'llanayotgan kadrlar masalasida ham tegishli o'zgarishlar bo'lishidan dalolat beradi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga marketing va boshqarish sifati ham ta'sir etuvchi asosiy bir omillardan biri hisoblanadi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, chuqur o'rganilmagan marketing tadqiqotlari va sifatsiz boshqarish tijorat banklarida katta yo'qotishlarga olib kelishi mumkin. Risklarni oshirishda yyetarlicha tajriba bo'lmaslik, shuningdek, shubhali bitimlarning qo'llab-quvvatlanishi, prognoz ko'rsatkichlarining noaniqligi natijasida qabul qilingan qarorlar evaziga, tijorat banklarida katta yo'qotishlarga va bu esa ularning moliyaviy barqarorligi pasayishiga olib kelishi mumkin. Buning aksi sifatida, yuqori professional tayyorgarlikka ega mutaxassislarining mavjudligi va bir tekisda rivojlanishga qaratilgan siyosatning olib borilishi,

salbiy holatlarni oldini olishga, shu bilan birga kelgusida samarali faoliyat olib borilishi natijasida banklar moliyaviy barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy bank texnologiyalarini hamda yangi bank xizmatlari amaliyotga keng joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. To'g'ri banklar bu jarayonlarga e'tibor qaratmasdan, o'z faoliyatlarini olib borishlari mumkin, lekin ma'lum bir muddatdan so'ng u raqobatchilaridan ortda qolishi, mijozlarni asta-sekin yo'qotib borishi, bankning moliyaviy kontragent sifatidagi mavqeini pasaytirib boradi, bu esa banklar moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuni ta'kidlash lozimki, tijorat banklari zamon o'zgarishi bilan mijozlari talabi asosida mahsulot va xizmatlarini o'zgartirib bormas ekan, u avvalo, moliyaviy barqarorligini va keyinchalik esa bank bozoridan ma'lum muddatdan so'ng chiqib ketishiga majbur bo'ladi. Shu bois, tijorat banklari bu kabi jarayonlarga o'z vaqtida kechikmasdan chora ko'rishlari, mijozlari talablarini o'rganib borishlari va bank bozorida o'z mavqeini saqlab qolishga harakat qilishlari lozim bo'ladi.

Tijorat banklari moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillarni ko'rib chiqib, bank ishini tashkil etish bilan bog'liq masalalarni o'rganmaslik iloji yo'q. Shu bois, tijorat banklari tarkibiy tuzilishi, administrativ boshqaruv, bank faoliyatini tanqidiy tahlil etish, dunyodagi yangi tendentsiyalarni amaliyotda qo'llab borish maqsadida, bank strategiyasiga kiritish va joriy etish, ko'rsatilayotgan bank xizmatlarini takomillashtirib borishni nazarda tutadi.

REFERENCES

1. Абдувохидов А. А. и др. ИҚТИСОДИЁТНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ЎРНИНИ КЕНГАЙТИРИШ МАСАЛАЛАРИ //BARQARORLIK VA YETAKSHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 11. – С. 252-263.
2. Худоёрв О. О., Ғозоров Ш. О. МАМЛАКАТНИНГ ИҚТИСОДИЙ РИВОЖИДА ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ИНВЕСТИЦИОН КРЕДИТЛАРИНИНГ ЎРНИ //World scientific research journal. – 2023. – Т. 12. – №. 2. – С. 254-262.
3. Ibodullayevich B. T., Sobirovich T. S. Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashning metodologik asoslari //Current Issues of Bio Economics and Digitalization in the Sustainable Development of Regions (Germany). – 2022. – С. 152-159.